

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTEKÓW W ŁODZI
90-425 Łódź, ul. Piotrkowska 99
tel.: (+48) 42 635 80 00, fax: (+48) 42 630 17 83
Regon 004343702, NIP 725-14-04-997

Za zwrotnym
potwierdzeniem odbioru

Łódź, 09-10-2024 r.

WUOZ-ZRR.5140.268.2024.WR

ZAWIADOMIENIE

Na podstawie § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t.j. Dz.U. z 2021, poz. 56), w związku z art. 4 pkt 1, art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 1292), Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków (dalej: ŁWKZ) zawiadamia o zamiarze włączenia do wojewódzkiej ewidencji zabytków karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego niewpisanego do rejestru zabytków, sporządzonej dla budynku starej synagogi zlokalizowanego przy ul. Joselewicza 2 na działce o nr. ew. 137/1 obręb 18 miasto Radomsko, pow. radomszczański.

Uzasadnienie

Budynek starej synagogi zlokalizowany przy ul. Joselewicza 2 na działce o nr. ew. 137/1 obręb 18 miasto Radomsko, pow. radomszczański obecnie jako jedyny w zachowanym zespole budynków „zespołu starej synagogi w Radomsku” nie posiada indywidualnej ochrony konserwatorskiej na poziomie wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków miasta Radomska - w odróżnieniu do pozostałych dwóch obiektów ww. zespołu, tj.: „dawnego domu cadyka w Radomsku” zlokalizowanego przy ul. Przedborskiej 9 (na działce nr. ew. 134/4 ob. 18 Radomsko), oraz „budynku mykowy” zlokalizowanego przy ul. Przedborskiej 13 (na działce nr. ew. 137 ob. 18 Radomsko. Budynek starej synagogi do tej pory nie został objęty indywidualną ochroną konserwatorską ze względu na brak jego dostatecznego rozpoznania, jednakże po przeprowadzonych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w 2022 roku badaniach w zakresie dotyczącym rozpoznania pierwotnych funkcji poszczególnych obiektów wchodzących w skład zespołu starej synagogi w Radomsku, niepodważalnie potwierdzono fakt, iż obiekt ten to budynek starej synagogi – w związku z powyższym zasadnym jest aby obiekt ten został objęty indywidualną ochroną konserwatorską.

Przedmiotowy obiekt zlokalizowany jest na obszarze historycznego układu miejskiego Radomska objętego ochroną konserwatorską poprzez ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków miasta Radomska, ponadto chroniony jest również zapisami prawa miejscowego (MPZP dla fragmentu miasta Radomska w rejonie ul. Narutowicza, Jachowicza, Bugaj, Mickiewicza, Przedborskiej, Joselewicza przyjętego uchwałą Rady Miasta Radomska nr LXXIV/714/24 z dnia 23 lutego 2024 roku).

Obiekt pomimo przekształconej formy w dalszym ciągu posiada wysokie walory historyczne o wyjątkowym znaczeniu lokalnym - związane z kulturą żydowską oraz historią społeczności żydowskiej Radomska. Historia osiedlenia się żydów na terenach Radomska sięga przełomu XVII/XVII wieku – zamieszkiwali oni przyległą do miasta wieś Bugaj, która w 1834 roku oficjalnie została wcielona do Radomska. Wówczas lokalna społeczność żydowska sprowadziła do miasta rabina z Włoszczowy - Salomona Rabinowicza, który to w Radomsku założył dynastię cadyków, tworząc tym samym z Radomska centrum chasydyzmu.

WOJEWÓDZKI
URZĄD
OCHRONY
ZABYTEKÓW
W ŁODZI

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi
ul. Piotrkowska 99, 90-425 Łódź, tel.: 42 631 78 92, fax: 42 630 17 83
e-mail: sekretariat@wuoz-lodz.pl
<https://www.wuoz-lodz.pl>

Administratorem danych osobowych jest Łódzki Wojewódzki
Konserwator Zabytków. Dane przetwarzane są w celu realizacji
czynności urzędowych. Masz prawo do dostępu, sprostowania,
ograniczenia przetwarzania danych. Więcej informacji znajdziesz
na stronie www.wuoz.lodz.pl

lub pod numerem telefonu: 42 631 78 92.

Spoleczność żydowska w obrębie dzisiejszych ulic Joselewicza i Przedborskiej na potrzeby propagowania kultury wyznania mojżeszowego wzniosła powiązany z sobą zespół budynków. Wzniesiono wówczas następujące obiekty: starą i nową synagogę, dom cadyka, mykwę, dawną szkołę oraz szkołę przy domu cadyka. Zespół tych budynków stanowił centralny punkt życia religijnego ludności żydowskiej całego powiatu radomszczańskiego (obecnie z całego zespołu zachowały się tylko trzy obiekty: dom cadyka, budynek mykwy oraz przedmiotowy budynek starej synagogi). koncepcja wzniesienia przedmiotowej synagogi powstała po pożarze drewnianej bożnicy, która spłonęła w 1842 roku. Na lokalizację nowej świątyni wybrano plac w obrębie ulic Kiecińskiej i Żródlanej (dzisiejszej ul. Przedborskiej i Joselewicza). W związku ze sprzeciwem części lokalnej społeczności w kwestii zmiany pierwotnej lokalizacji świątyni, problemami przeniesienia bonifkaty z ubezpieczenia za spaloną świątynię na rzecz budowy nowego obiektu w innej lokalizacji oraz sporem w kwestii doboru materiału z jakiego miała ona być wzniesiona prace przy jej budowie rozpoczęto dopiero w 1846 roku. Budynek ostatecznie wzniesiono w 1856 roku. Po kilkudziesięciu latach działalności, synagoga ta była zbyt mała by pomieścić wiernych, którzy licznie przybywali do Radomska, ponadto jej stan techniczny był mocno nadwyżrzony – w związku z czym kierując się m.in. opinią Gubernatora, zdecydowano wznieść nową, większą synagogę, a obecny obiekt przekształcić w dom modlitwy oraz szkołę. Prace budowlane przy nowej synagodze rozpoczęto w 1894 roku, a ostateczne wykończenie budynku nastąpiło w 1914 roku. Nowa synagoga funkcjonowała do wybuchu II wojny światowej (obecnie obiekt nie istnieje).

Budynek dawnej synagogi został wzniesiony z cegły ceramicznej pełnej (otynkowany) na rzucie prostokąta; jest to obiekt parterowy (pierwotnie część frontowa była piętrowa), posadowiony został szczytem do ulicy Joselewicza, nakryty jest dachem wielospadowym z poszcikiem z papy. Elewacja zachodnia – frontowa wznieszona tympanonem, 3-osiowa (osie wyznaczone otworami okiennymi – otwory wtórnie przemurwane), zwieńczona skromnym dekoracyjnym gzymssem oraz ujęta narożnymi lizenami. Elewacja południowa 5-osiowa zwieńczona gzymssem (z wtórnie przemurwanymi otworami okiennymi); do narożnika południowo-zachodniego przylega ganek z wejściem zlokalizowanym od strony południowej, zwieńczony gzymssem oraz nakryty dachem jednospadowym; w dolnej partii ganku występuje pas cokołowym. Elewacja zachodnia (tylna) – szczytowa, z symetrycznie umieszczonym tylnym wejściem ujętym w modernizujący portal.

Zgodnie definicją wskazaną w art. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, zabytkiem nazywany nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zebrany materiał dowodowy wskazuje, iż opisywany budynek stanowi świadectwo minionej epoki oraz posiada wysoką wartość historyczną dla miasta Radomska. Mając na uwadze powyższą argumentację, budynek starej synagogi zlokalizowany przy ul. Joselewicza 2 na działce o nr. ew. 137/1 obręb 18 miasto Radomsko, pow. radomszczański, stanowi zabytek w rozumieniu przepisów *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa. Zaś zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. *w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem*, o zamiarze włączenia karty ewidencyjnej do wojewódzkiej ewidencji zabytków, o włączeniu tej karty, o sporządzeniu nowej karty ewidencyjnej zabytku, o zamiarze wyłączenia karty ewidencyjnej zabytku z wojewódzkiej ewidencji zabytków lub o wyłączeniu tej karty wojewódzki konserwator zabytków zawiadamia niezwłocznie właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości lub rzeczy ruchomej, która przestała być zabytkiem. Zgodnie z § 15 ust. 3 ww. rozporządzenia, zawiadomienie o zamiarze włączenia karty ewidencyjnej

zabytku do wojewódzkiej ewidencji zabytków umieszcza się również na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej urzędu. Zgodnie z § 15 ust. 4 ww. rozporządzenia, wojewódzki konserwator zabytków zawiadania właściciela lub posiadacza zabytku o zamiarze włączenia karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego do wojewódzkiej ewidencji zabytków, na co najmniej 14 dni przed planowanym terminem włączenia karty ewidencyjnej zabytku do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Anna Michalak

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków

Otrzymują:

1.
2.
3. aa.

Do wiadomości:

1. Prezydent Miasta Radomska
ul. Tysiąclecia 5
97-500 Radomsko

Sprawę prowadzi:

Wojciech Rydzek – Starszy Inspektor Wydział Zabytków Ruchomych i Rejestru Zabytków Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi, Tel. (42) 635 80 06.

Starszy Inspektor
Wojciech Rydzek

NACZELNIK WYDZIAŁU ZABYTEKÓW
RUCHOMYCH I REJESTRU ZABYTEKÓW

Piotr Ugarowicz